

семьи. Отражена роль индивидуальных смыслов, раскрывающих суть абстрактных жизненных ценностей, в процессе роста и самопроектирования личности.

Ключевые слова: школа, ученики основной школы, брак, ценности семейной жизни, институт семьи, отцовство, семейное обязательство.

Heorgadze T. O. Family as a source of protection and influence on the formation of family values of modern Ukrainian youth

The article touches upon the problem of the family as a source of protection and influence on the formation of family values in students of the main school level. The study is a vector study of the relationship between the views of young people about the family values of Ukraine. The possible consequences of the influence of global culture and values for the local cultural heritage of Ukraine are determined with special regard to young people's perception of marriage, paternity and family commitment in the present, where the conditions of risks and uncertainty require careful coverage. The theoretical and methodological aspects of the problem of measuring family values in students of the main school are analyzed. The analysis of theoretical works of domestic and foreign families has been carried out. The role of individual meanings revealing the essence of abstract life values is reflected in the process of growth and self-projecting of the individual.

Key words: school, primary school students, marriage, family life values, family institution, fatherhood, family obligation.

УДК 377.3:37

Гириловська І. В.

**ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ
У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Революція якості, що охопила сучасне українське суспільство, призвела до актуалізації проблеми моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у сфері професійно-технічної освіти. Враховуючи, що саме учні виступають активним джерелом моніторингової інформації і тільки від них залежить її достовірність, моніторинг якості професійної підготовки доцільно розглядати на двох рівнях: управлінському та особистісному. Такий підхід призводить до змін у методології проведення моніторингу, що повинна органічно поєднати як адміністративно-управлінські цілі, так і учнівські професійно-особистісні орієнтації. Тому авторська дворівнева модель моніторингу являє собою систему заходів, які відповідають п'яти виокремленим етапам: інформаційно-настановчому, навчально-підготовчому, моніторингово-оцінювальному, аналітико-діагностичному, прогностично-управлінському.

Ключові слова: моніторинг, якість, захід, управління, оцінювання, етап, професійна підготовка, кваліфікований робітник, професійно-технічний навчальний заклад.

Революція якості, що охопила усі сфери людської діяльності, призвела до реформування національної системи освіти. В умовах оновлення освіти, зокрема професійно-технічної, актуальними стають проблеми об'єктивного оцінювання її якості. Для їх вирішення використовують такий сучасний інструмент управління, як освітній моніторинг.

Аналіз наукових досліджень за останні роки свідчить про значний інтерес вітчизняних та зарубіжних вчених до проблем моніторингу якості вищої освіти (Н. Байдацька [1], О. Туржанська [5], М. Чандра [6], N. Becket [7], M. Brookes [7] та ін.), загальної середньої освіти (О. Пліско [2], З. Рябова [3], Л. Тарасюк [4] та ін.). Проте широких досліджень із зазначеного напрямку у сфері професійно-технічної освіти не здійснено.

Мета статті – розкрити зміст структурних компонентів моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ).

Найбільш популярним сучасним засобом дослідження й оцінювання будь-якого об'єкту виступає моніторинг. Моніторингові дослідження в освіті реалізуються через методологію їх проведення та етапи організації. Зокрема, в постанові Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 року № 1283 «Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти» окреслено загальний план проведення моніторингових досліджень. А саме: а) визначити мету, завдання, строки, методи проведення моніторингу та критерії оцінювання; б) підготувати інструктивно-методичні матеріали; в) провести моніторинг; г) здійснити аналіз моніторингових результатів і подати їх у вигляді статистичної та аналітичної інформації про якість освіти; д) оприлюднити зазначену інформацію. Залежно від об'єкту моніторингу вказана послідовність дій конкретизується, етапи моніторингу визначаються з урахуванням його особливостей.

Досліджуючи теоретичні та методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, ми дійшли до висновку, що такий моніторинг слід розглядати як систему заходів, спрямованих на отримання достовірної інформації про поточний стан професійної підготовки випускників ПТНЗ із метою подальшого його аналізу та внесення необхідних змін для удосконалення навчально-виховного процесу. Особливістю зазначеного моніторингу є те, що активним джерелом моніторингової інформації виступають випускники

ПТНЗ. Саме від їх свідомості, зацікавленості у власній професійній підготовленості залежать кінцеві результати, на основі яких приймаються управлінські рішення. Тому в моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників повинно відображатися два рівні: управлінський та особистісний.

Етапи проведення моніторингу виступають його структурними компонентами. Вони характеризуються цілісністю (всі етапи знаходяться в суворій послідовності, і зміна одного з них зумовлює зміну інших), одноосібністю (кожний етап можна розглядати окремо), централізацією (поміж усіх етапів виокремлюється детермінуючий – це етап моніторингового оцінювання, під час кого учні демонструють свою професійну підготовку). Вважаємо, що моніторинг якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ повинен містити такі етапи: інформаційно-настановчий, навчально-підготовчий, моніторингово-оцінювальний, аналітико-діагностичний, прогностично-управлінський. Для кожного етапу окреслено заходи, відповідно до управлінського та особистісного рівнів. Представимо їх детальніше.

На першому (інформаційно-настановчому) етапі в ПТНЗ відбувається добір координаторів моніторингу, розподіл між ними обов'язків, визначення ступеня відповідальності, постановка завдань. Для забезпечення представників організаційно-управлінської ланки і викладацького складу необхідними теоретичними знаннями щодо здійснення моніторингу визначено такі заходи, як тематичні лекції та семінари, в рамках яких висвітлюватимуться сутність даного виду моніторингу, його особливості, технологія проведення. Зважаючи на те, що проведення моніторингу не повинно значно ускладнювати основну діяльність викладачів ПТНЗ, доцільно використовувати дистанційну форму проведення зазначених лекцій та семінарів. По відношенню до реципієнтів головним на даному етапі є формування в них потреби в професійній самоідентифікації, позитивному ставленні до моніторингового процесу, внутрішньої мотивації щодо активної участі у моніторинговому оцінюванні. Із цією метою для учнів визначено такі заходи, як: зустрічі з роботодавцями, представниками успішних фірм, які нададуть випускникам інформацію щодо сучасних вимог до кваліфікованих робітників, ознайомлять їх з європейськими стандартами якості; тематичні виступи («Я і моя професія», «Моя професія у сучасному світі»); диспути («Я – майбутній фахівець», «Молодь і ринок праці»). Проведення для випускників семінарів «Перший крок до професіоналізму». «Я – учасник моніторингу» сприятиме переведенню майбутніх реципієнтів з рівня негативного й байдужого ставлення до моніторингового оцінювання до свідомих та дієвих форм позитивного відношення, представить моніторинг як шлях до визначення «професійного Я».

Другий (навчально-підготовчий) етап моніторингу присвячений підготовці випускників до моніторингового оцінювання. Розглядаючи моніторинг як невід'ємну частину навчального процесу в ПТНЗ, під час якого учні продовжують професійно навчатися, розвиватися, виховуватися, він перетворюється на засіб мотивації майбутніх реципієнтів до професійної самоактуалізації. Тому на даному етапі обрано такі заходи для учнів:

1. Виставка професійних портфоліо. Написання професійного портфоліо допомагає випускнику продемонструвати не лише набутий під час практики професійний досвід, але й власні здібності, прагнення, вміння аналізувати та оцінювати результати своєї діяльності; сприяє більш глибокому переосмисленню «професійного Я». Портфоліо представляється набором матеріалів, структурованих певним чином. Може містити різну кількість розділів, зміст яких визначається їх назвою, об'єм – призначенням матеріалу, що до них включається, оформлення – індивідуальними особливостями автора.

2. Проведення випускниками майстер-класів із певних видів робіт відповідної професії для першокурсників.

3. Написання випускниками листів-настанов до майбутніх вступників у ПТНЗ, в яких розкриватимуться суть та особливості обраної професії.

4. Професійно-орієнтована самопідготовка випускників до моніторингового оцінювання. Зазначена учнівська самопідготовка, спрямована на поглиблення й систематизацію їх фахових знань та характеризується: керованістю з боку викладачів; збереженням індивідуального підходу до учня; високим ступенем зовнішньої мотивації реципієнтів до роботи з додатковими підготовчими матеріалами, що узгоджуються зі змістом майбутніх перевіірочних тестів, оголошених під час моніторингового оцінювання. Наведемо приклад тренувального комплексного завдання для учнів за професією «мозаїст» третього розряду.

Тренувальне комплексне завдання №1.

1. Чи існує різниця між мозаїчним панно і килимовою мозаїкою?

а) так; б) ні.

2) Чи входить пісок в мозаїчний розчин для виконання мозаїчних підлог?

а) так; б) ні.

3. Помитий щебінь може вплинути на міцність мозаїчного розчину?

а) так; б) ні.

4. Скло використовують в мозаїчному панно?

а) так; б) ні.

5. Мозаїчне панно виконують за:

а) ескізом; б) завданням; в) домовленістю.

6. Які мозаїчні матеріали розколюють, якщо вони не відповідають потрібним розмірам?

а) кольорове скло; б) гальку і сланці; в) килимову мозаїку.

7. Що таке граніпласт?

а) мозаїчна штукатурка; б) килимова мозаїка; в) кольорове скло.

8. Для чого використовують жилки в мозаїчних підлогах?
  - а) для розрівнювання розчину та розділення кольорів;
  - б) для укріплення розчину та легкого шліфування;
  - в) для виконання потрібного рівня підлоги та рівномірного розподілу пігменту.
9. Що потрібно зробити для знімання паперу з килимової мозаїки?
  - а) нагріти праскою; б) збризкати водою; в) застосувати металеву щітку.
10. Які роботи виконує мозаїст?
11. Описати технологічний процес підготовки штукатуреної поверхні під мозаїчне панно.
12. Описати технологію встановлення жилок для мозаїчних підлог.
13. Підрахувати площу укладання килимової мозаїки на стінах, якщо кімната має довжину 7 м, ширину 3 м, висоту 2,5 м.
14. Описати технологію укладання килимової мозаїки на папері.
15. Визначити кількість мозаїчної плитки розміром 50 x 50 мм, необхідної для опорядження кімнати висотою 3 м, довжиною 8 м, шириною 6 м. У кімнаті наявні 2 вікна, розмірами 1500 x 200 мм і 1 двері – 2100 x 800 мм.

Для управлінського рівня навчально-підготовчого етапу моніторингу було визначено наступні заходи: проведення учнівських консультацій; проведення для учнів циклу міні-бесід на тему особистої старанності та відповідальності за результати моніторингового оцінювання; стимулювання учнів до виконання тренувальних комплексних завдань.

Третій (моніторингово-оцінювальний) етап передбачає перевірку професійних знань учнів та їх готовності до виконання професійної діяльності на основі тестових завдань. Зазначену перевірку доцільно здійснювати у формі комп'ютерного тестування, оскільки при цьому забезпечуються: абсолютна самостійність виконання завдань із боку реципієнтів, об'єктивне визначення рівня сформованості професійних знань, індивідуальний темп учня, швидке отримання результатів тестування, принцип дотримання однакових вимог до всіх учасників тестування.

На четвертому (аналітико-діагностичному) етапі здійснюється обробка й узагальнення результатів, отриманих під час моніторингового оцінювання. Вважаємо за доцільне застосувати під час обробки даних для визначення рівня професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників ПТНЗ метод таксономічного аналізу. Для побудови таксономічного показника використовується матриця даних, складена із стандартизованих ознак. Таксономічний показник набуває числового значення з інтервалу [0; 1] та має при цьому таку інтерпретацію: чим ближче значення показника до одиниці, тим вищий рівень професійної підготовки. У результаті використання методу таксономічного аналізу можна отримати: а) числові показники, якими характеризуються рівні високої, достатньої та допустимої професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; б) індивідуальні показники рівнів професійної підготовки кожного випускника ПТНЗ; в) інтегрований показник рівня професійної підготовки випускників конкретного ПТНЗ за окресленою професією.

П'ятий (прогностично-управлінський) етап присвячений складанню звіту та виробленню рекомендацій щодо змін, які слід запровадити у навчально-виховний процес із метою підвищення рівня професійної підготовки випускників навчального закладу. Традиційним звітом передбачається узагальнення статистичної інформації, її аналіз та інтерпретація. Отримані моніторингові результати порівнюються із запланованими, наперед визначеними. Ми ж пропонуємо на даному етапі використовувати бенчмаркінговий підхід, коли отримані результати порівнюються з показниками ПТНЗ-лідерів. При цьому моніторинг завершується написанням проекту застосування найкращого передового досвіду, адаптованого до власної організації. Зауважимо, що в управлінській діяльності бенчмаркінг розглядається як особлива процедура введення в практику роботи навчального закладу технологій, методів роботи кращих організацій. Але це не просте копіювання чужих ідей, а ефективний метод покращення діяльності навчального закладу, в основі якого – творче ставлення до досвіду лідерів.

Отже, моніторинг все більше набуває статусу наукового дослідження, а не емпіричного збору інформації. Моніторинг не передбачає право на помилку, його результат повинен бути якісним. А вимірювання й оцінювання якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників ПТНЗ має спиратися на застосування надійного інструментарію.

Використана література:

1. Байдацька Н. М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. М. Байдацька. – Вінниця, 2007. – 220 с.
2. Пліско О. В. Організаційно-педагогічні умови моніторингу навчальних досягнень учнів старшої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / О. В. Пліско. – Харків, 2012. – 200 с.
3. Рябова З. В. Моніторинг розвитку навчальної діяльності учнів 6-7 річного віку (управлінський аспект): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / З. В. Рябова. – Київ, 2004. – 207 с.
4. Тарасюк Л. В. Організаційно-педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень старшокласників (управлінський аспект): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.06 / Л. В. Тарасюк. Київ, 2013. – 190 с.
5. Туржанська О. С. Організаційно-педагогічні умови моніторингу якості підготовки майбутніх учителів математики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / О. С. Туржанська. Вінниця, 2012. 20 с.
6. Чандра М. Ю. Системный мониторинг как средство управления качеством образовательного процесса : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / М. Ю. Чандра. – Волгоград. 2008. – 203 с.
7. Becket N., Brookes M. Analysing Quality Audits in Higher Education / N. Becket, M. Brookes. Brookes eJournal of Learning and Teaching. January 2005. Vol. 1. Iss: 2. 13 p.

References:

1. Baidatska N. M. Pedagogichni umovy monitorynhu yakosti navchalnykh dosiahnen studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh nederzhavnoi formy vlasnosti : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Baidatska Nataliia Mykhailivna. – Vinnytsia, 2007. – 220 s.
2. Plisko O. V. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy monitorynhu navchalnykh dosiahnen uchniv starshoi shkoly : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.09 / O. V. Plisko. – Kharkiv, 2012. – 200 s.
3. Riabova Z. V. Monitorynh rozvytku navchalnoi diialnosti uchniv 6-7 richnoho viku (upravlinskyi aspekt) : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Z. V. Riabova. – Kyiv, 2004. – 207 s.
4. Tarasiuk L. V. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy monitorynhu yakosti navchalnykh dosiahnen starshoklasnykiv (upravlinskyi aspekt) : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.06 / L. V. Tarasiuk. – Kyiv, 2013. – 190 s.
5. Turzhanska O. S. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy monitorynhu yakosti pidhotovky maibutnykh uchyteliv matematyky : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.04 / O. S. Turzhanska. – Vinnytsia, 2012. – 20 s.
6. Chandra M. Yu. Sistemnyi monitoring kak sredstvo upravleniya kachestvom obrazovatel'nogo protsessa : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / M. Yu. Chandra. – Volgograd, 2008. – 203 s.
7. Becket N., Brookes M. Analysing Quality Audits in Higher Education / N. Becket, M. Brookes // Brookes eJournal of Learning and Teaching. January 2005. Vol. 1. Iss : 2. 13 p.

Гириловская И. В. Этапы проведения мониторинга качества профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих в профессионально-технических учебных заведениях

Революция качества, охватившая современное украинское общество, привела к актуализации проблемы мониторинга качества профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих в сфере профессионально-технического образования. Учитывая, что именно ученики выступают активным источником мониторинговой информации и только от них зависит ее достоверность, мониторинг качества профессиональной подготовки целесообразно рассматривать на двух уровнях: управленческом и личностном. Такой подход приводит к изменениям в методологии проведения мониторинга, которая должна органично объединить административно-управленческие цели и ученические профессионально-личностные ориентации. Поэтому авторская двухуровневая модель мониторинга представляет собой систему мероприятий, которые отвечают особенностям пяти выделенных этапов: информационно-установочного, учебно-подготовительного, мониторингово-оценочного, аналитико-диагностического, прогностико-управленческого.

Ключевые слова: мониторинг, качество, мероприятие, управление, оценивание, этап, профессиональная подготовка, квалифицированный рабочий, профессионально-техническое учебное заведение.

Hurylovska I. V. Monitoring stages of professional preparation quality of future qualified workers` at technical vocational schools

The quality revolution, which covered modern Ukrainian society, led to the problem actualization of the professional preparation quality monitoring of future qualified workers in vocational education sphere. Taking into account that pupils are the active source of monitoring information and its credibility directly depends on them, it will be effectually to consider the monitoring of professional preparation quality in two stages: administrative and personal. Such an approach causes changes in methodology of conducting monitoring, which must combine both administrative-managerial goals and profession-personal orientations. Therefore, the author's two-tier monitoring model is a complex of activities which corresponds to the peculiarities of five defined stages: informational and instructional, educational and preparatory, monitoring and assessing, analytical and diagnostical, prognostic and administrative.

Key words: monitoring, quality, measure, management, evaluation, stage, vocational training, skilled worker, vocational and technical educational institution.

УДК 303.62:[378:005.6](045)

Гордійчук С. В.

СОЦІОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НА ІНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ

У статті аналізується використання соціологічного моніторингу як елементу внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності. Наголошується на необхідності реалізації стандартів і рекомендацій із забезпечення якості вищої освіти в частині «інформаційні системи» та «публічність інформації» щодо здійснення, удосконалення, модернізації освітнього процесу та прийняття на цій основі ефективних управлінських рішень. Описується досвід КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради з впровадження системного соціологічного моніторингу у вигляді анкетування студентів, викладачів, інших зацікавлених осіб для визначення рівня якості викладання, організації освітнього процесу, оцінки науково-методичного та організаційного забезпечення навчальних дисциплін, кадрової політики, адаптації студентів, діяльності приймальної комісії, рівня освітніх сервісів, набуття фахової компетентності тощо.

Ключові слова: соціологічний моніторинг, анкетування, якість, якість освітньої діяльності, внутрішня система забезпечення якості.